СЕКЦІЯ 18. ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 665.9

Т.О. АЖЕЛЬ, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
М.П. ГОРБУНОВ, канд. екон.. наук, доц., НТУ «ХПІ», Харків, Україна

Шляхи активізації інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств

Інноваційний шлях розвитку є одним із головних факторів формування конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва, забезпечення економічного зростання і соціального прогресу нашої країни. В умовах економічних трансформацій аграрної сфери України зростає значення інноваційної діяльності, яка охоплює наукові дослідження й розробки та використання нововведень у господарській сфері. Сільськогосподарські підприємства України перебувають у кризовому стані, що характеризується низькою продуктивністю праці, скороченням посівних площ і збитковістю виробництва сільськогосподарської продукції, тому необхідна активізація їх інноваційної діяльності. Науково-дослідні роботи в галузі мають переважно прикладний характер, їх результатом є нові сорти сільськогосподарських культур та технології виробництва сільськогосподарської продукції. Проте освоєння виконаних розробок у виробництві гальмується відсутністю чіткого механізму передачі технологій від наукових установ до сільськогосподарських підприємств, що знижує ефективність використання наукового потенціалу.

Кожна стадія інноваційного процесу продукує власний результат: винахід, новацію, нововведення, інновацію. На початковій стадії – це винаходи і відкриття, що не завжди отримають комерційне застосування. На наступній стадії з’являється оформлена новація, як результат фундаментальних, прикладних досліджень, розробок чи експериментальних робіт, які в цілому спрямовані на підвищення ефективності певної сфери. На стадії впровадження нововведення використовуються з метою отримання прибутку, а значить виникає інновація.

Науковий потенціал для інновацій в аграрній сфері сконцентровано в Національній академії аграрних наук України, інших науково-дослідних установах та вищих навчальних закладах. Новаціями є: нові сорти рослин, нові породи тварин, штами мікроорганізмів, види сільськогосподарської техніки, технології, хімічні та біологічні препарати (вакцини), економічні розробки, документально оформлені методики, рекомендації, оцінки тощо. Цей етап відрізняється тривалістю, великими матеріальними та інтелектуальними витратами, особливо по роботах із живими організмами. Найбільшою проблемою на даному етапі є визначення джерел фінансування фундаментальних досліджень, як правило це державне фінансування. Прикладні дослідження, що орієнтовані на певні запити ринку, потребують державної

підтримки і можуть бути профінансовані на партнерських засадах. У системі НААН в кожній області й АР Крим з 1998-го створені центри наукового забезпечення агропромислового виробництва, які мають об'єднувати діяльність наукових, освітніх, впроваджувальних установ регіону, тобто конкретно займатися питаннями інноваційного розвитку АПК. Але тільки в останні роки активізовано діяльність відповідних центрів, що мають стати головними операторами НААН на наукоємному ринку в аграрній сфері регіонів.

Етап поширення інновацій потребує пошуку джерел фінансування, активізації функцій менеджменту АПВ, рекламування інновацій, інформаційного забезпечення суб'єктів агропромислового виробництва. Дослідні господарства та інші організації є експериментально-виробничою базою для проведення досліджень, випробувань і доопрацювання наукових розробок, пропаганди досягнень науки і техніки та впровадження їх у виробництво. Крім того, зазначені підприємства та організації забезпечують сільськогосподарське виробництво елітним та репродуктивним насінням, садівним матеріалом, племінною продукцією.

Етап освоєння інновацій передбачає активізацію чи формування організаційно-економічного механізму освоєння інновацій товаровиробником, встановлення договірних відносин між товаровиробниками і розробниками інновацій. Впровадження розробок у виробництво передбачає досягнення комерційного успіху в усіх видах діяльності сільськогосподарських підприємств та дозволяє суттєво підвищити їх технологічний потенціал.

Таким чином, вирішення завдань, що стоять перед агропромисловим виробництвом, можливе тільки в руслі інноваційного розвитку. До основних напрямів активізації інноваційного процесу слід віднести: забезпечення правового регулювання інноваційного розвитку і захисту інтересів його учасників; здійснення прямої і непрямої підтримки створення і освоєння інновацій; визначення і реалізація пріоритетного розвитку; розвиток ефективних форм партнерства і кооперації, формування організаційно-економічних структур; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності для АПВ; пріоритетний розвиток матеріально-технічної бази; розвиток міжнародної співпраці в області інновацій. Разом з тим, активізація інноваційної діяльності аграрних підприємств потребує інституційних умов, за яких інновації стануть основним джерелом зростання прибутку. Для цього необхідно створить умови для отримання інноваційної ренти, сформувати мотиви і стимули інноваційного розвитку та обмежить альтернативні інноваціям шляхи збільшення прибутків.

Активізації інноваційної діяльності в сільському господарстві на етапах розробки, апробації та відтворення новацій сприятиме і створення технопарків та інших інноваційних структур на регіональному рівні, вдосконалення організаційно-економічних механізмів функціонування та впровадження нових форм і методів управління АПК. Надзвичайно важливим постає зростання ресурсовіддачі і ресурсозбереження, що має виявляєтися в зростанні врожайності основних культур та органічного сегменту сільськогосподарського виробництва.